

El patrocini en el sistema català de cooperació al desenvolupament

Antecedents

La Llei 26/2001 de 31 de desembre, de cooperació al desenvolupament, senyala en el seu preàmbul la que “la primera i més important especificitat del model català de cooperació [...] és la concepció de la intervenció pública com a complementària i impulsora de les iniciatives cíviues de solidaritat i cooperació”. Aquestes es troben més detallades en el cap. V, “Foment de les iniciatives i les capacitats socials”, que cita les activitats impulsades i protagonitzades per les organitzacions no governamentals per al desenvolupament, les universitats i els centres educatius i, entre altres agents de la societat civil, les empreses i les associacions empresarials.

Una dècada després d’aquell reconeixement, la vinculació entre empresa i desenvolupament s’ha consolidat i expandit de forma notable.

D’una banda, i de la mà de la globalització, ha crescut l’impacte de l’activitat econòmica privada en el desenvolupament real, en les condicions de vida de les persones dels països menys avançats. La inversió estrangera directa creix molt més ràpidament que l’ajut oficial al desenvolupament (AOD), amb efectes positius per als països receptors –en sectors claus com ara el de coneixement, energia o medi ambient– i amb externalitats certament negatives. Alhora que augmenta la vigilància de les ONG sobre aquestes, es consolida la noció que l’existència d’un sector privat dinàmic, impulsor del creixement econòmic i generador d’ocupació i ingressos, és una condició necessària per a un desenvolupament durable.

D’una altra, han augmentat la iniciativa i la participació empresarial directa en múltiples aspectes de la promoció del desenvolupament humà, inclòs el propi sistema de cooperació internacional i la vinculació amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM).

En l’àmbit específic del desenvolupament i la lluita contra la pobresa, les empreses han creat instruments innovadors –com ara els negocis inclusius– que conjuguen amb èxit l’enfocament comercial amb una funció promotora del desenvolupament dels més pobres. Nous esquemes, com les Aliances Público-Privades pel Desenvolupament (APPD), fan convergir sobre un projecte els esforços, recursos i capacitats tècniques de del sector públic i del sector privat. En el marc de la responsabilitat social corporativa (RSC), empreses i ONG catalanes han obert espais de col·laboració mútuament enfortidors.

La RSC s’ha establert com a fórmula de contribució al progrés de la societat on té lloc l’activitat econòmica de l’empresa, tot equiparant les responsabilitats de les empreses al seu poder social. La darrera reunió del G-20 (Canes, novembre 2011) preveia que l’RSC s’estendria com a estàndard i com a instrument global d’implicació i de diàleg del sector privat en els objectius mundials de desenvolupament.

Les Nacions Unides, i el conjunt del sistema de la cooperació internacional, segueixen de prop aquest rol del sector privat i reconeixen, de forma creixent, la importància de la seva participació en objectius compartits. Destaca en aquest sentit el Pacte Mundial de las NU (1999), un gran instrument de compromís corporatiu envers 10 grans principis, basats en Declaracions i Convencions Universals, que vinculen de forma concreta i verificable activitat empresarial i progrés envers els propòsits i principis de les NNUU.

Els treballs i reflexions dels principals agents internacionals del desenvolupament, centrades en els darrers anys en la recerca d'una AOD més eficaç, han senyalat la importància de la participació i coordinació de la totalitat d'actors rellevants de la cooperació. Que entre aquests l'empresa ocupa un lloc central va quedar de nou palès al recent 4rt Fòrum d'Alt Nivell sobre Eficàcia de l'Ajuda (Busan, Corea, novembre 2011). La Declaració que s'hi adoptà dedica un punt sencer (32) a "Sector privat i desenvolupament", i recull el compromís de

- propiciar un diàleg amb el sector privat sobre la millora de les condicions (legals i administratives) del creixement econòmic; convidar-lo a estudiar en detall les vies per tal d'aconseguir que els objectius comercial i de desenvolupament es reforcin mútuament; i afavorir-ne la participació en el disseny i implementació d'estratègies i polítiques de desenvolupament i lluita contra la pobresa;
- promoure mecanismes com el d'"ajut per comerç", i seguir desenvolupant nous instruments financers per tal de mobilitzar recursos privats envers objectius de desenvolupament compartits.

A Catalunya, la Generalitat ha volgut ser agent impulsor de la participació de les empreses del país, a través de les seves organitzacions, en la cooperació al desenvolupament; en concret a través de la convocatòria pública subvencions per a agents empresarials catalans, que aposta per afavorir el desenvolupament econòmic i social a través de projectes de transferència del model empresarial català, i especialment del treball de les seves entitats de suport –cambres, patronals, laboratoris tecnològics, organitzacions de l'economia social, centres de serveis...– . Al seu torn, els sindicats catalans han desenvolupat una activitat cooperadora afavoridora del respecte dels drets sindicals i el diàleg social als països en desenvolupament, la qual s'ha acreditat com a eficaç complement eficaç de la cooperació empresarial. Tanmateix, i seguint la tendència general, l'empresa catalana està assumint un nou protagonisme, en matèria de cooperació al desenvolupament, que van molt més enllà de l'objecte d'aquesta línia de suport.

Efectivament, grans indústries catalanes realitzen inversions d'alt impacte en països menys avançats. Algunes participen a aliances públic-privades per al desenvolupament, en territoris on són actives econòmicament i responsables socialment. El sector privat català s'implica en consorcis internacionals per a la provisió de béns i serveis a projectes de cooperació. Les nostres empreses ofereixen suport econòmic a l'activitat d'ONGD. Al seu torn, ONGD i organitzacions sindicals es doten de codis ètics que orienten la seva relació amb el sector privat. Tot plegat, l'empresa comença a configurar-se com un actor de ple dret, complex i no exempt de contradiccions, del sistema català de cooperació al desenvolupament.

Justificació i objectius

És en aquest context que el present document de criteris pretén contribuir a la integració de l'empresa, en les millors condicions, en tant que actor de la cooperació catalana per al desenvolupament, i amb aquesta finalitat

- especificar una sèrie de criteris que permetran a l'administració, al sector privat, i eventualment el sector de les ONGD de relacionar-se i col·laborar amb la seguretat i les garanties necessàries, en relació a activitats de cooperació al desenvolupament
- orientar, des de l'experiència, la bona pràctica, i des del marc legislatiu i programàtic vigent a Catalunya, la que ha de ser l'estratègia de l'empresa catalana per a la cooperació al desenvolupament dins la seva política de RSC.

La Generalitat promou aquest document de criteris dins l'activitat de seguiment dels Acords del 4rt Fòrum d'Alt Nivell sobre Eficàcia de l'Ajut (Busan, novembre 2012), al qual va participar; i dins la seva capacitat de Foment de les iniciatives i capacitats socials, prevista al Cap. V, 29 de la Llei de Cooperació al Desenvolupament.

Elegibilitat

No podran subscriure aquest acord les empreses l'activitat de les quals no sigui compatible amb els valors i les finalitats de la cooperació catalana al desenvolupament, tal com els explica el capítol I,2 de la Llei. Específicament, les empreses hauran necessàriament de

- respectar els Drets Humans, la igualtat d'home i dona a tots nivells, i en general la dignitat, diversitat i identitat de les persones amb qui es relacioni
- respectar la legislació laboral vigent en tots els països on actuï, així com els convenis de la OIT relatius als drets laborals, i en especial al treball forçat, els treballadors migrants, el treball infantil, el dret de sindicació, la protecció de la maternitat, i als salaris i horaris laborals
- complir amb la legislació en matèria de medi ambient vigent a Catalunya, així com amb la legislació internacional rellevant en qualsevol lloc on actuï
- respectar la salut pública tant en els seus productes com en els seus processos de producció, tot complint les legislacions vigents a Catalunya i als territoris on l'empresa actuï. Les empreses dedicades a la producció de tabac i els seus derivats i o de begudes alcohòliques d'alta graduació queden excloses de l'acord
- compartir el valor del foment de la pau, la justícia, la igualtat i l'equitat en les relacions entre persones, pobles, cultures, nacions i estats. La producció i el comerç d'armes són activitats incompatibles amb aquests valors.

En la primera fase d'aplicació d'aquest acord, del compliment d'aquest conjunt de criteris, per part de les empreses, donarà fe una declaració jurada, signada per un representant empresarial. Igualment, i en el marc dels espais participatius establerts, les organitzacions sindicals i patronals col·laboraran en el desenvolupament d'instruments d'avaluació adequats dels paràmetres d'RSC rellevants a l'acord.

Principis generals

La participació de les empreses en els esquemes de la cooperació catalana hauran d'estar regides pels següents principis generals, aplicables a tota forma de relació

- Finalitat: l'objectiu general de l'activitat ha de coincidir amb els objectius i finalitats de la cooperació catalana, tal com s'especifiquen en la Llei de cooperació al desenvolupament i en altra normativa vigent
- Responsabilitat: tot acord s'haurà de basar en una distribució precisa dels papers i les expectatives de totes les parts, amb un sistema de rendició de comptes i una divisió de les responsabilitats clars
- Integritat: els acords de cooperació no afectaran la integritat, independència i imparcialitat de l'activitat pública catalana de cooperació per al desenvolupament
- Igualtat: tot membre de la comunitat empresarial que compleixi les condicions d'elegibilitat tindrà les mateixes oportunitats i serà objecte del mateix tracte. El fet de participar d'acords de cooperació no implicarà suport o preferència envers una entitat comercial, els seus productes o els seus serveis.
- Transparència: la informació sobre la cooperació amb el sector privat ha de ser transparent, i accessible a través dels mitjans habituals de comunicació de la cooperació pública catalana.

Compromís i orientació

Serà adequat que les empreses coneguin i integrin la bona pràctica en matèria de contribució empresarial a la cooperació al desenvolupament

- identificar el valor afegit i els recursos propis que puguin contribuir a un desenvolupament a mig i llarg termini d'altres territoris i països
- fer un esforç de coneixement i alineació amb les polítiques i estratègies catalanes, les polítiques dels països socis o receptors, i l'agenda internacional del desenvolupament.
- conèixer els diferents instruments que permeten les empreses de contribuir als objectius del desenvolupament: transferència de tecnologia i *know how* sectorials; suport a la creació de noves empreses; educació i sensibilització dels seus treballadors; aliances públic-privades pel desenvolupament; o els programes de voluntariat corporatiu, entre d'altres.

Molt especialment, serà necessari un enfocament i una gestió adequats dels esquemes de responsabilitat social corporativa. L'RSC, que ha de tenir com a objectiu elevar els nivells de desenvolupament social, protecció mediambiental i respecte dels drets humans, es basa en la integració voluntària, per part de les empreses, de les preocupacions socials i mediambientals en les seves operacions comercials i les seves relacions amb els interlocutors.¹Aquesta integració marca la diferència entre RSC i filantropia, en connectar la primera amb el nucli d'operacions de l'empresa, de forma que l'RSC quedi implantada en la seva cadena de valor.

Barcelona, 17 de juliol de 2012

¹Libre Verd de la Comissió Europea "Fomentar un marc europeu per a la responsabilitat social de les empreses" COM(2001) 366 final.